# Camino Sanabrés

*Af Henrik Friediger*

Denne rute er en udløber af den lange seje camino fra Sevilla – Ruta de la Plata, Sølvruten – som traditionelt er løbet sammen med Camino Francés i Astorga og derfra er gået til Santiago.

I stedet går Camino Sanabrés sin egen vej syd for den franske vej og passerer her den monumentale by Puebla Sanabria, der har givet ruten sit navn. Caminoen går gennem provinsen Zamora, der er en del af det autonome område Castilla-León og derfra ind Galicien, hvor den går gennem hovedstaden af samme navn i provinsen Ourense før den går ind i provinsen A Coruña, hvor Galiciens hovedstad, Santiago de Compostela som sædvanligt er vandringens mål.

Jeg vandrede selv fra Zamora i marts-april 2008, men måtte opgive før målet som følge af et maveonde og fuldførte derfor først min vandring i august måned samme år. Den midterste del af ruten har jeg vandret to gange på to vidt forskellige årstider.

**Starten og tilegnelsen af en god rejsefører**

Det er i princippet let at komme fra Madrid til Zamora. En fredag eftermiddag i marts kan det dog volde problemer. Jeg tog som sædvanlig metroen fra lufthavnen til den store jernbanestation Chamartín, men selvom der var flere tog i løbet af de næste par timer, var alt udsolgt. Jeg måtte derfor finde ud af at komme til kæmpebusstationen Estacíon Sur de Autobuses og tage en bus derfra. Tiden og prisen er den samme, men der skulle tænkes og handles hurtigt. Næste gang tror jeg, jeg køber en togbillet hjemmefra.

I Zamora overnattede jeg i refugiet, der er nyt og pænt. Jeg mødte et par pilgrimme, der havde vandret hele vejen fra Sevilla, og som nu efterhånden følte sig noget slidte.

Næste morgen gav jeg mig god tid til at kigge mig om i byen. Besøgte Santiago-kirken med to Santiago-statuer i højaltret – nederst den ydmyge pilgrim, øverst den aggressive mauerdræber – og domkirken, som bestemt også er et besøg værd. Her fik jeg mit første stempel i pilgrimspasset og begav mig i retning af Santiago, der ligger knap 400 kilometer mod nordvest.

Vejen ud af byen er kedelig og kompliceret. Man skal i hvert fald ikke følge de gule pile, for så véd man ikke, hvor man kommer hen. Jeg måtte flere gange gå tilbage for at finde den rette vej, der ganske simpelt er den lige asfalterede vej forbi alle automobilforretningerne. Den første landsby hedder Roales. Derfra fra man kan fortsætte ad en markvej, ah, rigtig camino!

Første overnatning efter kun sytten kilometer i Montamarta. Refugiet ligger lidt isoleret ude ved landevejen. Her mødte jeg først tyske Peter og franske Patrick. Talte med Peter. Han havde spist frokost med Patrick på en restaurant lidt nede ad vejen. Jeg spurgte ham, hvilket sprog, de talte sammen på. Svaret var ”engelsk”. Men jeg fandt hurtigt ud af, at det ikke var et sprog, nogen af dem mestrede. Jeg talte derfor tysk med Peter og fingersprog med Patrick.

De sidste lyse timer brugte jeg til at finde en ermita, som er omtalt i det materiale, jeg havde printet ud fra Mundicaminos hjemmeside. Jeg fik set meget, men ingen ermita. Den fandtes slet ikke. Ikke der i nærheden i hvert fald. Hvor jeg dog manglede en rejsefører! Peter havde en tysk fra forlaget Rother over hele Via de la Plata. Den fik jeg lov til at kigge i. Og den var glimrende, gode kort og informationer.

Hospitaleroen havde tegnet et kort, der viste, at man den næste dag kunne spare en hel dags vandring ved at gå direkte til Tábara i stedet for via Granja de Moreruela. Det ville være en tur på 33 kilometer i stedet for 20. Men okay, det gjorde jeg. Jeg vil imidlertid ikke umiddelbart anbefale det. Vejen var for det meste kedelig og overvejende langs landevejen. Den var naturligvis ikke markeret.

Da jeg kom til Tábara, fandt jeg ud af, at både Peter og Patrick havde gjort det samme. Patrick mødte jeg endda i den udmærkede restaurant Vianco i Pazuelo de Tábara syv kilometer før selve Tábara. Peter havde blaffet noget af den kedelige vej.

Refugiet i Tábara er udmærket og det er det næste i Santa Croya de Tera også. Det er opkaldt efter værtinden Anita. Hendes mand hedder Domingo og de er et behageligt bekendtskab. Domingo fremstiller selv den vin, han serverer, og den er udmærket. I opholdsrummet ligger der et par guider på forskellige sprog, bl.a. den tyske røde. Jeg lånte den og læste om de kommende dages etaper på en bænk i solskinnet ved floden Tera. Fik lyst til at tilegne mig den, men holdt mig dog på dydens smalle sti og lagde den pænt tilbage.

Næste dag var målet Rio Negro del Puente. Peter ventede på mig og vi fulgtes ud af byen. Jeg blev lidt forundret over den selvfølgelighed, som han sluttede sig til mig med, men han var hyggelig, så jeg kunne ikke få mig selv til at meddele ham, at jeg egentlig helst gik alene. Han tog mig for givet på en så indforstået måde, at jeg savnede modet til at sige fra. Og så vil jeg da gerne indrømme, at hans selskab ikke var helt ringe, om end en smule uinspirerende og trættende – ikke mindst fordi al kommunikation skulle foregå på tysk, som jeg godt nok taler udmærket, men som blander sig med det spanske, som jeg uafladeligt måtte oversætte til og fra det tyske.

Allerede efter et par kilometer kan man se én af de ældste statuer af Santiago i en portal ind til kirken i Santa Maria de Tera. Den skulle være fra det elvte århundrede, men fremtræder skuffende restaureret.

Ruten videre frem følger floden, krydser en dæmning og fortsætter langs en opdæmmet sø, som godt kunne have fristet mig til en dukkert, havde det ikke været så blæsende og støvregnende.

Refugiet i Rio Negro er den rene luksus. Her stødte en spansk kvinde og hendes smækfede søn på omkring de tredive til selskabet. De boede vist i Tyskland og sønnen kunne tale flere sprog, men virkede noget småbarnlig i sin kommunikation med moderen. Jeg forestillede mig, at hun havde taget ham med for at han skulle vandre nogle kilo af sin enorme korpus, men det var helt sikkert

ikke et fælles projekt. Han sad på sengekanten og gnaskede fed ost i sig, mens han jamrede sig over sine ømme fødder.

Næste morgen så jeg fra refugiets balkon mor og kæmpesøn stige på en bus. Peter mente at vide, at de skulle til en større by for at købe nye, større støvler til sønnen. Jeg var den sidste, der forlod refugiet for at gå over pladsen til baren for at spise morgenmad. På et bord lige ved udgangen lå den røde, tyske rejsefører over Via de la Plata. Mit hjerte hoppede af glæde. Det var en gave fra caminoen til mig, var jeg sikker på, og stak den i lommen.

Fra Rio Negro er der både for kort og for langt til refugierne. For kort er de ca. ti til Mombuey og for langt de næsten fyrre til Lubián, så et alternativ er at lade sig indlogere hos Therese i den lille landsby med det imponerende navn Palacios de Sanabria. Man er hurtigt i markedsbyen Mombuey med en kirke med et meget specielt slankt tårn og derfra er der et pænt stykke at vandre fra landsby til landsby. Ikke et specielt smukt landskab, men pæne små landsbyer, hvor der desværre mangler muligheder for at få noget at spise og andet at drikke end vand fra en kilde.

Jeg gik stadig med Peter. Vi talte om løst og fast. Om hans nye hofter, som han havde fået indopereret siden sin sidste camino for fem år siden. Imponerende præstation af både lægekunsten og ham at blive i stand til en camino med en krop fuld af reservedele. Jeg fik ham også til at fortælle om en tidlig barndom under verdenskrigen og om faderen, der havde været i russisk fangenskab, og var kommet hjem som et ødelagt menneske. Men helst ville han tale om trivialiteter.

Caminoen følger en motorvej, der er anlagt langs en landevej. På et tidspunkt var vi blevet så sultne, at vi tog en lille omvej om et rustikt spisested, der mest blev besøgt af lastbilschauffører og bygningshåndværkere. Det er tit gode spisesteder, og dette var ingen undtagelse. Restauranten ligger ved en benzintank i nærheden af landsbyen Entrepeñas og lige op ad Venta de Robleda.

I den næste landsby, Asturianos, er der en finere restaurant. Vi kiggede indenfor for at skylle middagen ned med endnu en danskvand og fik en udsøgt uvenlig betjening.

Terese driver ikke et refugium, men en slags primitivt hostal. Jeg fik mig et enkeltværelse og isolerede mig efter et varmt bad med en gang meditation, der dog blev forstyrret flere gange af, at en eller anden åbnede den ulåselige dør og måske, måske ikke ville mig noget. Da jeg efter en times tid igen søgte selskab gik jeg ud på den overdækkede terrasse, der nærmest har karakter af en endnu ikke færdigbygget etage af huset. Peter sad i en hængesofa. Jeg spurgte ham, hvad det var for en aktivitet, der havde været under min meditation. Jo den spansk-tyske kvinde og hendes fede søn var kommet. Efter deres støvleindkøb havde kvinden opdaget at hendes røde rejsefører var blevet væk. Hun var kommet i tanke om, at hun vistnok havde lagt den på et bord i refugiets underetage i Rio Negro. Hun havde telefoneret dertil, men dér havde den ikke været at finde. Hun havde derfor fået den tanke, at Peter eller Patrick havde taget den, og derfor var de taget til Palacios for måske at finde den der. Men da hverken tyskeren eller franskmanden af indlysende grunde vidste noget, havde de forstyrret mig for at spørge, om jeg kendte noget til den forsvundne rejsefører. Nu havde hun så lånt Peters eksemplar og var gået ned i landsbyen for at tage fotokopier af resten af ruten.

Jeg gjorde gode miner til slet spil. Med kopier af bogen havde hun, hvad hun havde brug for. Og jeg behøvede ikke at have dårlig samvittighed over at have modtaget den gave fra caminoen, som jeg i første omgang – og stadigvæk – betragter min udgave af rejseføreren som. Det er naturligvis en adfærd, som kan diskuteres såvel ud fra et moralsk som et kriminelt synspunkt, men allerede, da beslutningen blev taget dér i hængesofaen, var den uigenkaldelig. Ellers måtte jeg jo have gået til bekendelse over ikke blot at have taget bogen fra bordet, holdt besiddelsen heraf hemmelig hele dagen (måske lidt dårlig samvittighed?) og ikke straks, da sagens rette sammenhæng var gået op for mig, havde gjort det eneste rigtige: sagt, at den havde jeg skam snuppet ud fra en uskyldig idé om, at det var en bog, som en eller anden tysk pilgrim engang havde glemt og som nu bare lå der og ventede på at blive taget og brugt. Jeg har senere tænkt, at jeg jo kunne have fået fotokopierne, som kvinden snart efter kom hjem til Thereses hostal med, og have givet bogen tilbage til den rette ejerkvinde, men det faldt mig ikke ind i situationen. Jeg følte den hurtigt fastlåst og vejen tilbage umulig at vandre uden at tabe mere ansigt, end jeg var parat til.

**Galicien nærmer sig**

Jeg fortsatte næste dag, stadig i selskab med Peter, der i den store turistby Puebla de Sanabria med den imponerende borg og kirke, bygget på en bakketop, fik studset sit skæg og Schnurrbart vederlagsfrit hos en venlig barber. Da jeg var ved at blive godt træt af min følgesvend, gik jeg fra ham, men jeg for vild før vi nåede Requejo og endte oppe i bakken blandt en flok køer med ejendommeligt snoede horn. Da jeg endelig fandt landsbyen, sad Peter og ventede på mig på en bænk. Vi gik ind på restaurant Mar Rojo – det betyder Det Røde Hav, men på spansk udtales det, så navnet kan forveksles med Marokko.

Det var i øvrigt i Requejo jeg genoptog min camino i august, så de næste 150 kilometer af ruten har jeg passeret to gange. I august blev jeg kørt til Mar Rojo af min ven Manuel, som jeg havde tilbragt nogle dag sammen med i hans fødelandsby, der ligger omkring hundrede kilometer derfra. Det meste af dagen havde vi brugt på at vandre rundt om en bjergsø, Lago de Sanabria, der er et yndet udflugtsmål og et dejligt sted at vandre og derefter tage sig en forfriskende svømmetur. Hermed anbefalet.

Med Peter fortsatte jeg til hostallet i Padornelo, der ligger lige efter den tunnel, der går gennem et bjergpas. Man kan vandre op over passet og derved undgået tunnelen, men den oplevelse har jeg stadig til gode, på trods af at have vandret stykket to gange. Vejen derop er godt nok smuk, som den stiger med den brusende flod stadig længere nede i dalen, men samtidig ganske anstrengende, så i hvert fald jeg har fået stigning nok.

På hostallet i Padornelo havde også Patrick indlogeret sig og vi nød en kødfuld, nærmest blodig, middag sammen i hostallets restaurant. Patrick fik lov til at vælge vinen. Det var han eminent til.

På augustturen, der som nævnt startede i Requejo, overnattede jeg i Lubián, der er den sidste landsby, inden det går opad mod det pas, Puerto de A Canda, der markerer grænsen mellem de to autonome områder og således indgangen til Galicien. Vejen til Lubián er god. Man passerer landsbyen Acebeiros med mange seværdige huse og en gammel vandmølle og passerer en lille flod

over en romansk bro. Her gjorde jeg i august ophold og fandt en passage ned til floden og fik mig en kølig dukkert, hvilket skræmte de pænt store foreller, der havde stået i strømmen under broen, væk. De kom ikke tilbage den halve time eller mere, jeg opholdt mig på stedet.

Da jeg ankom med Peter til Lubián, meddelte jeg, at jeg havde fået ondt i det ene knæ, hvilket også var i overensstemmelse med sandheden. Jeg ville derfor tage en taxa op ad bjerget og gå fra toppen ned til næste by, A Gudiña, der er den første rigtige by i Galicien og samtidig et trafikknudepunkt. Ideen var nu også på en elegant og upåfaldende måde at blive fri for at vandre videre med Peter. Men den virkede ikke. Han ville skam gerne splejse til en taxa. Det var nu lettere sagt end gjort. Der er godt nok en taxa i Lubián, men han var vist lige kørt med en pilgrim, Patrick? Og selvom vi ventede og ventede og den rare bagerkone gentagne gange prøvede at telefonere til ham, lykkedes det aldrig at få fat i ham. Det endte derfor med at bageren efter sin rundering til de omliggende landsbyer og huse forbarmede sig over os og mod betaling kørte os op over passet til Vilavella, hvor han satte os af ved hostallet, der også er restaurant. Derfra vandrede vi ad landevejen til A Gudiña mens jeg gik og funderede over, hvordan jeg så kunne blive af med Peter, nu jeg ikke havde mod til at rent ud at meddele, at jeg fra nu af helst ville vandre alene.

I august vandrede jeg fra Lubián til A Gudiña ad caminoen og opdagede, at det havde været en fejl at lade sig transportere i bil og fortsætte ad landevejen fra Lubián til A Gudiña, som Peter og jeg gjorde i april. Caminoen er godt nok noget stejl, men grøn og fuld af bløde stier omkranset af lave egetræer.

**Galicien**

På toppen af A Canda er der sten, der markerer indgangen til Galicien. De er nu slemt medtaget af hærværk, forstå det, hvem, der kan. Jeg satte mig og læste i Johannes-evangeliet, det andet kapitel, hvor Jesus laver vand til vin. Jeg gør det omvendte.

Caminoen videre ned mod A Gudiña er langt skønnere, end landevejen. Landskabet er øde og barsk og man passerer små, skønne landsbyer og en enkelt ermita. Endnu engang fik jeg bekræftet, at man altid skal vælge caminoen frem for landevejen – også selvom den sommetider er stejlere og længere.

To gange har jeg overnattet i den udmærkede refugium i A Gudiña. Da jeg kom der første gang, blev jeg modtaget af Jacobus, der er en nærmest manisk flamsk belgier, og hans australske følgesvend, Jim. Det var en stor befrielse for mig at kunne tale engelsk efter dages anstrengende tysk konversation. Vi havde en nærmest festlig aften på Oscar, hvori også Patrick deltog. Den gode Patrick havde taget en taxa helt til A Gudiña, var gået til lægen med sine ophovne fødder og havde fået besked på at stoppe sin vandring med det samme. Det gjorde han nu ikke. I stedet spiste han kodeinpiller, som tog smerterne.

Og så gjorde han som jeg den næste dag – tog toget til den næste landsby med refugium, Laza. Nu ligger togstationen i Laza godt nok elleve kilometer udenfor byen, men det var ikke faldet billetsælgeren på stationen i A Gudiña ind at fortælle en sådan ubetydelig detalje.

Peter ville eller kunne heller ikke gå de godt 33 kilometer til Laza, men ville på den anden side heller ikke tage toget. I stedet fik han mig til at bestille et værelse til sig på et casa rural i den eneste landsby af nævneværdig størrelse på ruten, Campobecerros. Så i A Gudiña sagde jeg pænt farvel til Peter og så ham først den sidste dag i Santiago, da jeg var på vej hjem til Danmark efter at have ligget syg i seks dage.

I august gik jeg så ruten fra A Gudiña til Laza, og jeg må på det kraftigste advare mod at springe denne rute over! Den er ganske flot som den slynger sig ad øde bjergstier gennem de bløde bjerge med udsigter til opdæmmede søer og landsbyer på den anden side. Indimellem får man et glimt af jernbanen, der for det meste er skjult i tunneller, der er gravet ud i bakkerne.

Refugiet i Laza er et af de der refugier, som nærmest er den rene luksus. Der er en del af dem på denne camino. Juntaen i Galicien, der står som bygherrer, har givet forskellige arkitekter mulighed for at bygge flere meget forskellige små arkitektoniske mesterværker.

Turen *fra* Laza er helt forskellig fra turen *til* Laza. De første syv kilometer til Tamicelas går gennem en frugtbar dal, men derfra går det stejlt opad med en stigning på godt 400 meter til den meget originale galiciske landsby, Albergueria, der, som navnet antyder, i middelalderen var et overnatningssted, men som nu har den spektakulære bar, hvor de passerende pilgrimme opfordres til at skrive deres navn på en venusmuslingeskal, der straks bliver hængt op i loftet eller på væggen, hvor der nu er plads. Værten hedder Luis og er en rolig, nærmest lidt hippieagtig fyr i halvtredserne, der stille og roligt serverer, hvad du ønsker dig.

Næste stop er den forvoksede landsby, Vilar do Barrio. Caminoen går et langt stykke oppe i højderne. I april blomstrede de to-tre meter høje lyng. Til gengæld var refugiet i Vilar do Barrio lukket. Tankpasseren på torvet, som normalt udleverer nøglen, kunne blot fortælle, at borgmesteren egenmægtigt havde lukket refugiet fordi kommunen og provinsen ikke kunne blive enige om, hvem, der skulle betale for rengøringen af huset. Og det var i hvert fald ikke kommunen.

Så jeg måtte fortsætte yderligere femten kilometer til det rustrøde refugium i udkanten af den lille by, Xunqueira de Ambía, hvor også Jacobus, Jim og Patrick overnattede. Sidstnævnte havde sparet sine ødelagte fødder og taget en taxa det første anstrengende stykke fra Laza op til Albergueria. Sikke en måde at klare sin camino på med kodein og taxa. Men – naturligvis – enhver klarer caminoen på sin måde. Og hvem tænker ilde herom og kaster den første sten?

Men i august var det luksuriøse refugium i Vilar do Barrio åbent og bestyret med en overdådig properhed af en rar kvinde fra Columbia, som jeg desværre ikke husker navnet på.

Fra Vilar til Ourense er der 35 kilometer. Turen går først over flade majsmarker, der går over i bakkede strækninger med de typiske galiciske stier indrammet af stensætninger og højere op i mere ufrugtbare områder, hvorfra der ofte er vid udsigt. Turen til Xunqueira de Ambía var for kort til en dagsmarch, så i august fortsatte jeg de resterende tyve kilometer til Ourense.

De første ti kilometer går ad sparsomt trafikerede asfaltveje fra landsby til landsby – de fleste med en lille bar, mens de sidste ti går gennem kedelige industri- og forstadskvarterer.

Refugiet i Ourense ligger lidt oppe over byen i et gammelt kloster, mens selve byen ligger i en gryde på begge sider af floden Miño. I august var der stegende hedt og ikke en vind rørte sig, så jeg orkede ikke at gå på sightseeing efter en lang dags vandring og nøjedes med at spise aftensmad med nogle andre pilgrimme på restauranten lige overfor.

Da jeg passerede Ourense i april indlogerede jeg mig på et beskedent hostal og holdt en pausedag. Der er rigeligt at se på i det monumentale centrum, og man kan nyde det kontemplative liv ved floden, der krydses af flere smukke broer. Katedralen er kæmpestor og imponerende og indeholder flere kapeller med Santiago-figurer og –malerier.

Det var sikkert i Ourense, jeg i april reddede mig det maveonde, som tvang mig til at opgive min videre vandring. Jeg havde ellers taget bussen de første –troede jeg – kedelige kilometer til Bousas. Herfra er der små ti kilometer til Cea, hvortil jeg ankom med kraftige mavesmerter, som jeg prøvede at tæmme med en lækker gang pulpo. Jeg fortsatte ad omvejen til Monasterio de Oseira, som er et kloster af uhyre dimensioner, der efter at have været forladt og overladt til en langsom, men sikker nedbrydning, igen er blevet beboet af et fåtal munke og nu er et yndet udflugtsmål. Jeg fik to rundvisninger. Først med en skoleklasse og derefter alene sammen med en kvindelig tysk pilgrim og en udmærket guide. Jeg kunne knap nok nyde de storslåede sale, scriptoriet med de snoede søjler og statuen af den feminint dansende Santiago; kunne dårligt hænge sammen. Og bare tanken om at skulle overnatte på klostrets beskidte refugium, der stank af mug og hvor vandet glinsede i de metertykke fugtige mure, var umulig.

Jeg måtte videre og fik fat i den lokale taxa, der kørte mig til refugiet i Castro Douzón, hvor jeg rystende tog et bad, men heller ikke kunne finde ro til at være. Heldigvis gik der en bus til Santiago ved halvottetiden. Jeg fik booket mig et hotelværelse og hoppede på bussen og lå på tre forskellige hoteller de næste seks dage mens jeg ventede på, at den medicin, jeg havde fået ordineret hos lægen på sundhedscentret, skulle virke, så jeg kunne tage tilbage og fuldende min camino.

Det lykkedes ikke. Dagen før, jeg skulle flyve hjem, gik jeg på apoteket og bad om noget stoppende medicin. Apotekeren analyserede først min lægeordinerede og kunne oplyse, at den skulle tage smerterne og regulere tarmfloraen, men ikke stoppe noget som helst. Derfor havde den ikke været til megen nytte. En flyvetur hjem med en konstant løbende mave var ikke rar at tænke på. Men apotekerens medicin hjalp. Efter to tabletter og to timer var maven totalt følelsesløs. Og det holdt sig de følgende tre dage. Næste gang tror jeg, jeg nøjes med apoteket.

**Fra Ourense til Santiago**

Det var en tidlig søndag morgen, jeg i august gik ud af Ourense. Der var stille i byen. De sidste natteravne fik burgers på baren, hvor jeg fik mig en kop morgenkaffe. Jeg havde ikke travlt og gik lidt rundt omkring katedralen for at nyde det store bygningsværks dimensioner. Et par gange stødte jeg ind i Ramón, som jeg havde mødt af og til siden Lubián, og det endte med at vi i tavs

overenskomst slog følge opad de stejle stier, der på den anden side af floden snart udgjorde caminoen. Der er to veje ud af Ourense og de mødes først efter omkring tyve kilometer i Casa Novas lige før Cea. Vi havde valgt varianten til højre og den er anbefalelsesværdig, en forbløffende smuk tur, nærheden til storbyen taget i betragtning.

Ramón er en videnskabsmand midt i trediverne, der er optaget af sin forskning af gener, der har betydning for udviklingen af skizofreni. Så optaget, at han ikke har tid til at stifte familie. Der er altid noget på laboratoriet, der er vigtigere. Han læser naturligvis engelsk og forstår også lidt. Men tale det, kan han ikke. Det passede mig nu meget godt, så fik jeg lejlighed til at bruge mit spanske, mens vi talte om caminoen, historien versus myterne og om at orientere sig og være et ordentligt menneske i den moderne verden. Hvad ellers?

Vi ankom som de første pilgrimme til refugiet i Cea kun for at finde ud af, at det var totalt optaget af en dansetrup, som deltog i en festival i byen samme weekend. Surt. I stedet kunne man overnatte i det lokale polideportivo – landsbyens sportshal. Vi fik kapret os hver en af de slatne skummadrasser og anbragt os i en sal sammen med en masse andre pilgrimme, der efterhånden ankom i stort antal. Ramón mistede nu lysten til at blive, og besluttede sig for at fortsætte ad omvejen til Oseira-klostret, som jeg bestemt ikke havde lyst til at gense.

Forinden gik vi dog ud og spiste pulpo på landsbyens udmærkede restaurant i selskab med et par andre pilgrimme. Her mødte vi værten fra refugiet, som jeg havde talt med i april og derfor kendte. Han kunne fortælle, at det var borgmesteren, der havde bestemt, at refugiet skulle bruges til andet formål, og at det var det samme hvert år. De borgmestre er vist små konger i landsbyerne!.

Dagen efter gik jeg  kun de fjorten kilometer til Castro Douzón. Denne rute går først ad små landeveje og passerer flere små landsbyer indtil den krydser en nyanlagt motorvej og går gennem nyplantet nåleskov og mere øde strækninger med lav bevoksning af gyvel og enebær.

Refugiet i Castro Douzón består af et par nyopførte baraklignende huse af tynde plader. Lige før jeg ankom, begyndte det at regne. Det var derfor, jeg besluttede mig til at blive. Jeg havde i min ukuelige optimisme ikke medbragt nogen form for regntøj. Det eneste, jeg havde, var en superlet jakke, som jeg havde købt i Decathlon, hypermarkedet kun med sportsudstyr, som findes udenfor de fleste store byer i Spanien. Den skulle kunne afvise lidt regn. Men ville slet ikke kunne holde mig tør, hvis det rigtigt begyndte at regne. Som på denne dag. Naturligvis var jeg sluppet for at bære på regntøjet indtil nu, men det var nu ærgerligt. Jeg tænkte på at få fat i en plasticsæk og klippe huller til hoved og arme. Det kunne jeg sikkert få nede på baren i byen. Næppe var tanken tænkt, før en af mine medpilgrimme skulle til at smide en kæmpeplasticpose ud. Den fik jeg, rev ganske forsigtigt de nødvendige huller og var straks i besiddelse af en regnfrakke. Det var dog blevet for sent til at tænke på at gå videre, men nu kunne den bare komme, regnen!

Den næste dag var det imidlertid opholdsvejr, så plasticposeregnfrakken blev kun brugt til en tur ned på restauranten om aftenen.

Der er knap tyve kilometer til det arkitektonisk interessante refugium i Laxe. Dér nåede jeg til allerede ved halvtolvtiden, så det var endnu ikke åbent, og jeg fortsatte og endte efter 34 kilometer et mærkeligt sted ude i det galiciske landskab på et refugium tre kilometer ad en omvej uden for Bandeira.

Den første del af ruten fra Castro Douzón er der ikke specielt meget ved. Den følger den ret befærdede landevej, men snart går den over i små asfaltveje, der snor sig langs vandløb og bløde bakker, krydser den lokale jernbane – det er den samme, som jeg allerede havde taget fra A Gudiña til elleve kilometer udenfor Laza i foråret, og som et helt usædvanligt ingeniørarbejde, der strækker sig fra Zamora til Santiago via Ourense, er 452 kilometer lang og har ikke mindre end 182 tunneler. Banen hedder Sierra de la Culebra og var, da den blev anlagt i 1950'erne, med til at åbne det tilbagestående Galicien mod resten af Spanien. En dag vil jeg tage hele turen bare for at opleve den. Men nu var den bare en del af det landskab, caminoen, og derfor også jeg, gik igennem.

Fra Laxe til Bandeira er caminoen flere steder spærret, fordi de bygger en ny motorvej. Det tvinger pilgrimmene op på landevejen, hvilket ikke er specielt spændende. Jeg købte ind i Bandeira fordi der intet skulle være at få på refugiet ude i midten af ingenting. Det var der heller ikke. Jeg blev modtaget af en kvinde, der havde til opgave at vise en tilrette og modtage overnatningsgebyret på tre euro. Hun var der sammen med sine to småbørn. Ellers var der ingen.

Det er ellers et stort tænkt sted. Refugiet ligger ved indgangen til en nedlagt campingplads med hytter, boldbaner, svømmepøl og alt hvad hjertet begærer i den retning. Men da det ligger langt fra alting, har det ikke kunne tiltrække det nødvendige klientel. Det er sikkert gået bankerot. Bygningen, refugiet ligger i, ligner nærmest en hotel. Man sover på dobbeltværelser med eget bad og toilet. Blot er alt undtagen de rå senge med madrasser fjernet. Ingen møbler overhovedet. Ikke engang et spejl på badeværelset – eller noget andet sted i den forsømte bygning. Til gengæld var der masser af varmt vand til at fylde i badekarret. Og sikke en stilhed.

Fra Bandeira er der nogle og tredive kilometer til Santiago. Dem besluttede jeg mig for at vandre på den dag, der således blev den sidste på denne camino. Jeg vandrede ud i det første daggry under en helt vidunderlig morgenhimmel. Plasticposen havde jeg efterladt på refugiet. Måske kunne en anden pilgrim bruge den i en snæver vending.

I modsætning til den franske vej er denne Camino Sanabrés skøn lige til det sidste. Fra Bandeira går vejen gennem bløde bakker med våde enge og marker med køer og passerer små typiske landsbyer. Et stykke af vejen fik jeg følgeskab af en lokal mand, der kunne fortælle mig, at en italiener havde købt et hus længere fremme. Da vi nåede derhen blev vi mødt af denne udlænding, der gav mig årets første fersken til at spise og prise på stedet og et par citroner til den videre færd. Han bød også på kaffe, men jeg skulle jo videre.

Det er ejendommeligt så lokalt klimaet er i Galicien. Nogle steder er landskabet øde og barsk, andre steder nærmest subtropisk med citron- og appelsintræer og palmer i haverne.

Ved Ponte Ulla går caminoen helt ned over den gamle bro før det går stejlt opad igen. Bilerne suser over en højt beliggende bro, der kan minde om broen over Vejle fjord. Helt nede ved floden er der nærmest en jungleagtig vegetation. En kvinde kom ud af et hul i løvet med en fyldt vandflaske og fortalte mig om en helt speciel kilde, hvor jeg naturligvis gik ind og fyldte min flaske.

Når man igen kommer op ad den stejle flodskrænt, går caminoen gennem en fyrreskov, der synes at have en nærmest uendelig udstrækning. Eller også var jeg bare ved at blive træt. Ude af skoven får man øje på Pico Sacro, det hellige bjerg. Ifølge legenden var det her fra den hedenske dronning Lupa hentede de to vilde tyre, som blev spændt for vognen med Santiagos lig, og som derefter blev ganske fredelige og transporterede det hellige legeme til begravelsespladsen, hvor det senere blev fundet. Altså til Santiago de Compostela, Sankt Jakob af Kirkegården..

Vejen slynger sig igen gennem markerne og små landsbyer. Der er kun ti-femten kilometer til Santiago, men stadig landligt og fredeligt. Nærmere byen bliver landskabet mere bakket, og man mærker den stigende trafikintensitet omkring én mens man vandrer ad fredelige, små asfaltveje, der ligger i bakkerne omgivet af motortrafikveje, indtil man kommer til Ermita de Santa Lucia, hvorfra der er en små fire kilometers lettere anstrengende stigning gennem et fattigkvarter, indtil man får det første glimt af tårnene på katedralen. Et glædeligt syn. Langt mere storslået end den forkølede udsigt fra Monte do Gozo på den franske vej. Man ser ned mod byen med katedralen i midten. Bagved hæver sig grønne bjerge med rød- og hvidstribede kommunikationsmaster på toppen.

Så går det nedad mod broen over floden Sar og op igen gennem nogle af Santiagos pæneste forstadskvarterer. Allerede tidligt er husene holdt i den byggestil, der kendes fra byens historiske centrum. En sand fornøjelse at vandre disse sidste kilometer. En smuk velkomst.

**Alternativ**

Som flere af de andre nyanlagte ruter er Camino Sanabrés et glimrende tilbud om en anden camino til Santiago. Den er mere bjergrig og dermed mere anstrengende end den almindelige Camino Francés og der er længere mellem faciliteterne. Der er (endnu?) ikke i alle landsbyerne skabt grundlag for at opretholde en butik eller en bar, men man kan alle steder få fyldt sin flaske med dejligt vand. Refugierne er meget forskellige i standard, men specielt i Galicien, der står for godt 200 kilometer af caminoen, er der nærmest luksuriøse refugier, som dog lejlighedsvis kan være lukkede eller bliver brugt til andre formål. Tætheden af overnatningsstederne er heller ikke så stor som den efterhånden er blevet på den franske vej. Til gengæld er der (endnu?) ikke flere pilgrimme på vejene, end at der er plads nok til alle.

Vejen er overalt godt afmærket. I Galicien har man fået en billedhugger til at fremstille unikke afmærkningsstene, der i sig selv er en oplevelse. Men en god rejseführer er ikke at foragte. Igen kommer informationerne på de forskellige internetsider til kort. De er irriterende upræcise og ikke opdaterede. Til gengæld kan man have glæde af den røde, tyske rejseführer. Den kan man få på forskellig vis. Fx købe den.